

Handläggare
Lotta Hedstad
Telefon: 08 50825123
Linda Lantz
Telefon: 08 50825611

Till
Socialnämnden
2018-06-12

Självbestämmande och inflytande

Funktionshinderinspektörernas kvalitetsgranskning av
boendestöd

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner funktionshinderinspektörernas rapport
2. Socialnämnden överlämnar rapporten till berörda stadsdelsnämnder

Gillis Hammar
Förvaltningschef

Veronica Wolgast
Avdelningschef

Sammanfattning

Aktuell granskning avser självbestämmande och inflytande vid insatsen boendestöd. Det är den insats som ökar mest både i Stockholms stad och nationellt inom både funktionsnedsättning och socialpsykiatri. Granskning har genomförts inom funktionsnedsättning och socialpsykiatri i stadsdelsförvaltningarna Bromma, Kungsholmen och Skarpnäck. Granskningen omfattade även sex olika boendestödsutförare. Inga slutsatser har kunnat dras att något av könen skulle vara förfördelade vid behovsbedömning.

Granskningen visar att funktionsnedsättning kan dra lärdom av socialpsykiatrins erfarenheter av att skriva strukturerade beställningar. Stadens anvisningar för verksamheterna ser olika ut vilket påverkar hela handlägningsprocessen. Beställningarna utformas olika vilket i sin tur påverkar genomförandeplanen. I granskningen framträder en bild av att målgruppen för insatsen boendestöd förändras. Det kan innebära en utmaning för både beställare och utförare. Flexibilitet och kompetensbehov behöver säkerställas för att möta en målgrupp med mer komplexa behov såsom personer med högfungerande autism, förvärvsarbetande och föräldrar till minderåriga barn.

Bakgrund

Stockholms stads funktionshinderinspektörer har till uppgift att granska kvalitet i biståndsbedömda insatser som ges till personer med funktionsnedsättning enligt Socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Uppdraget har ett generellt brukarperspektiv. Bevakning av likställighet över staden samt spridning av goda exempel från de granskade verksamheterna är en viktig del i arbetet. Syftet är att stimulera verksamheternas utvecklings- och kvalitetsarbete.

Granskningsarbetet planeras utifrån en granskningsmodell som dels bygger på lagstiftningens bestämmelser om god kvalitet inom socialtjänsten och dels på de kvalitetsområden som utformats av Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL):

- Trygghet och säkerhet
- Självbestämmande och integritet
- Tillgänglighet
- Helhetssyn och samordning
- Kunskapsbaserad verksamhet och effektivitet¹

Aktuell granskning avser självbestämmande och inflytande vid insatsen boendestöd. Boendestöd är en social och praktisk stödinsats som syftar till att stärka den enskildes förmåga att hantera sitt vardagsliv både inom och utanför det egna hemmet. Insatsen beviljas enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen. Boendestöd är den insats som ökar mest både i Stockholms stad och nationellt inom både funktionsnedsättning och socialpsykiatri.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 7 juni 2018. Funktionshinderrådet har behandlat ärendet den 7 juni 2018.

Ärendet

Granskning har genomförts under perioden januari till maj 2018 inom beställarenheterna funktionsnedsättning och socialpsykiatri i stadsdelsförvaltningarna Bromma, Kungsholmen och Skarpnäck. Granskningen omfattade även sex olika boendestödsutförare, två kommunala, en entreprenad och tre privata. Granskningen omfattar totalt 58 personakter, 27 kvinnor och 31 män. Det har eftersträövats en jämn könsfördelning samt en åldersdifferens för utvalda ärenden.

Genomsnittlig omfattning av beviljad insats boendestöd timmar per månad

¹ <http://www.socialstyrelsen.se/indikatorer/godvardochomsorgisocialtjansten>

redovisat per stadsdelsförvaltning, verksamhetsområdet och kön.

Stadsdels- förvaltning	Social- psykiatri		Funktions- nedsättning		Totalt
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	
Bromma	8,6	6	8,4	10,8	8,5
Kungsholmen	4,3	5,2	7	11	6,9
Skarpnäck	11,7	11	13,5	9,8	11,5
Totalt	8,2	7,4	9,6	10,5	8,9

Av de granskade 58 ärendena beviljas boendestöd inom verksamhetsområdet funktionsnedsättning i något högre omfattning än inom socialpsykiatrin. Detta kan vara relaterat till något utförarna uttryckt, att ärenden som handläggs inom funktionsnedsättning ofta är mer komplexa. En av förklaringarna till att Skarpnäck har flesta antal beviljade timmar för alla urvalsgrupper kan vara att de granskade akterna för Skarpnäck omfattade fler personer med barn än övriga granskade stadsdelar. I Kungsholmen som totalt har det lägsta antalet beviljade timmar, fanns vid granskningen inga ärenden där den enskilde hade hemmavarande minderåriga barn. Att ha hemmavarande minderåriga barn kan enligt vad som framkommit i granskningen påverka biståndsbedömningen när barnperspektivet vägs in i bedömningen. Att skillnaderna är små kan tyda på likställighet. Det begränsade urvalet och de små skillnaderna i beviljad tid mellan män och kvinnor, gör att inga slutsatser kunnat dras att något av könen skulle vara förfördelade vid behovsbedömning.

Trygghet och säkerhet

Granskningen visar att löpande, relevant och tillräcklig journalföring behöver säkerställas i handläggningen. Brommas kommunala boendestöd och Omsorgshuset i Stockholm är goda exempel där den enskildes delaktighet är väl dokumenterad och utförandet av insatsen går att följa. Det finns en risk att viktig information inte framkommer och förvaltas när daganteckningar inte sker kontinuerligt.

Självbestämmande och integritet

Ett gott exempel på ett sätt att tillmötesgå den enskilde och tillgodose dennes rätt till självbestämmande ses i granskningen hos utföraren Sympati. Där uttrycks att det är vanligt att den enskilde ringer, ställer frågor och vill träffas innan de väljer utförare. Vid flera tillfällen har den enskilde även fått träffa boendestödjare innan val av utförare. Det är viktigt att den enskilde har inflytande och är delaktig i hela handläggningsprocessen. För att säkerställa den enskildes självbestämmande och integritet behöver biståndsbeslut följas upp och stöd planeras över tid. I granskningen

uppmärksammas att det i flera ärenden saknas långsiktig planering för den enskilde. Granskningen visar en samsyn hos beställare och utförare att det finns en skevhet i beviljandet av boendestöd till personer som bor i försöks- och träningslägenheter. Insatsen beviljas utan behovsbedömning och tenderar att bli tvingande för den enskilde.

Tillgänglighet

Det är viktigt att boendestödet anpassas och utförs utifrån den enskildes livssituation. I granskningen framkommer att utförande av insatsen boendestöd hos de kommunala utförarna inte efterfrågats annan tid än kontorstid vardagar. Uppfattningen är att målgruppen sällan har förvärvsarbete eller annan sysselsättning. Hos flera av de privata utförarna är det dock vanligt att insatsen utförs även kvällar och helger utifrån den enskildes önskemål och behov. Bedömningen av boendestöd för hushållsgemensamma insatser skiljer sig åt mellan de granskade stadsdelarna. Inspektörerna efterfrågar en likställighet över staden då det annars riskerar att bli rättsosäkert för medborgarna.

Helhetssyn och samordning

För att kunna genomföra förändringsarbete tillsammans med den enskilde behövs god planering och tid. Ett gott exempel är Kungsholmen som beviljar tid för kartläggning vid ny insats. Det görs för att kunna få en samlad bild av den enskildes behov för att därefter göra en mer korrekt behovsbedömning.

I alla ärenden inom socialtjänsten där barn berörs ska barnperspektivet beaktas. Genomgående i de granskade ärenden där minderåriga barn finns i familjen saknas information om barnets situation. Barnperspektivet behöver stärkas inom samtliga granskade verksamheter och barns rättigheter måste tillgodoses i handläggning av ärenden som rör vuxna. Ett gott exempel är Skarpnäck som organiserat handläggandet av vuxenärenden där den enskilde har barn, att handläggas inom familjeenheten. Detta i syfte att säkerställa barnperspektivet i dessa ärenden.

Kunskapsbaserad verksamhet och effektivitet

För att hålla god kvalitet i handläggningen krävs kontinuitet och en helhetssyn på den enskildes situation. För en rättssäker myndighetsutövning och god kompetensförsörjning krävs strategier. Biståndsenheten för personer med funktionsnedsättning i Bromma har valt att överrekrytera handläggare för att minska sårbarheten i personalgruppen. Ett annat gott exempel är utföraren Bra liv där man lyckats få utvecklingen av dokumentation och arbetsprocess att

påverka det dagliga arbetet. Boendestödet arbetar mot målet att den enskilde så småningom inte ska behöva insatsen.

Granskningen visar att längden för beviljade beslut skiljer sig mellan socialpsykiatri och funktionsnedsättning. Socialpsykiatri i de granskade stadsdelarna tenderar att fatta kortare beslut. Längre beslutstider innebär större trygghet för den enskilde och minskar den administrativa bördan för handläggare och utförare. Inspektörerna ser inte att en längre beslutstid torde innebära något hinder för täta avstämningar.

Stadens anvisningar för verksamheterna ser olika ut vilket påverkar hela handläggningsprocessen. Beställningarna utformas olika vilket i sin tur påverkar genomförandeplanen. Granskningen visar att funktionsnedsättning kan dra lärdom av socialpsykiatriens erfarenheter av att skriva strukturerade beställningar. Kungsholmens kommunala boendestöd är ett gott exempel på välskrivna genomförandeplaner oberoende ifrån vilket verksamhetsområde beställningen kommer.

Den enskildes delaktighet i upprättandet av genomförandeplaner är väsentlig för att kunna utföra insatsen utifrån dennes önskemål. Ett gott exempel på detta är boendestödet i Bromma där majoriteten av de enskilda varit delaktiga i upprättandet av sin genomförandeplan. Ett annat gott exempel är Omsorgshuset boendestöd där samtliga granskade genomförandeplaner följde stadens anvisade struktur.

I granskningen framträder en bild av att målgruppen för insatsen boendestöd förändras. Det kan innebära en utmaning för både beställare och utförare. Flexibilitet och kompetensbehov behöver säkerställas för att möta en målgrupp med mer komplexa behov såsom personer med högfungerande autism, förvärvsarbetande och föräldrar till minderåriga barn.

Slutligen kan inspektörerna konstatera att det behövs ett fortsatt utvecklingsarbete i staden för att stärka den enskildes självbestämmande och inflytande i handläggning och utförande av boendestöd.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner funktionshinderinspektörernas granskning av boendestöd vid tre stadsdelsförvaltningar. Vidare att rapporten överlämnas till berörda stadsdelsnämnder.

Bilaga

Självbestämmande och inflytande – kvalitetsgranskning av boendestöd. Granskning av Bromma, Kungsholmen och Skarpnäck stadsdelsnämnder.